

Tekenen in de tijd 253

26 mei -1 juni 2024

Zaterdag waren verschillende kerkelijke vernieuwingsprojecten te gast bij de Filipijnse katholieke gemeenschap in Rotterdam. Bisschop Hans van den Hende sprak over diversiteit als gave en opgave. Erik Borgman werd vrolijk van de vooruitblik in de kerk van de toekomst die hij zo kreeg.

Zaterdag 25 mei waren projecten die meedoen met het kerkvernieuwingsprogramma *Space for Grace*, samen met projecten die overwegen mee te gaan doen, te gast bij de Filipijnse katholieke gemeenschap in Rotterdam. *Space for Grace* biedt ruimte aan groepen en individuen die ideeën hebben die de Katholieke Kerk in Nederland kunnen vitaliseren en innoveren en ondersteunt ze hierbij met onderling contact, advies en een werkbudget. Het Huis van Dominicus organiseert vervolgbijeenkomsten voor projecten die het *Space for Grace*-traject van een jaar doorlopen hebben. Deze vernieuwingsprojecten zijn bouwstenen voor de kerk van de toekomst en het is van belang ze daarvan ook bewust te maken. De meesten hebben voor hun gevoel alle aandacht nodig voor het eigen project en geen energie over om uit zichzelf na te denken over hun plaats op de weg naar de kerk van de toekomst. Met opzet organiseren wij bijeenkomsten verspreid door het land – vóór Rotterdam waren we al in Den Bosch en in Assen – en nodigen daarbij ook de plaatselijke bisschop uit om de kerkvernieuwers toe te spreken.

De *Filipino Catholic Community of Rotterdam* (FCCR) doet als eerste migrantengemeenschap dit jaar mee met *Space for Grace*. Migrantengemeenschappen zijn feitelijk volop bezig de Katholieke Kerk in ons land grondig te veranderen, maar vragen daarbij maar zelden geld en andere steun. Zij zijn geneigd zaken zo informeel mogelijk te houden en slagen er vaak in met weinig middelen te doen wat nodig is om de liturgie te vieren, pastoraat en catechese vorm te geven en de diaconie te laten functioneren voor mensen die in de problemen komen of dreigen te komen. De Filipijnse gemeenschap van Rotterdam realiseerde zich echter dat zij een steviger structuur nodig zullen hebben en meer dragende vrijwilligers als zij de weg naar de toekomst willen vinden. Vanuit *Space for Grace* waren wij ervan overtuigd dat kennismaking met de Filipino's voor andere projecten leerzaam kon zijn.

Migrantengemeenschappen kennen vaak een vitaler geloofsleven dan autochtone gemeenschappen en houden de Nederlandse een spiegel voor: zaken kunnen ook heel anders worden aangepakt dan voor ons gebruikelijker is geworden. Het wordt vaak vergeten, maar wit is ook een kleur en Nederlanders hebben ook een particuliere eigenheid. De Katholieke Kerk is een wereldkerk en is als wereldkerk ook onder ons present.

We hadden bisschop Hans van den Hende van Rotterdam gevraagd de bijeenkomst van kerkvernieuwers toe te spreken. Bisschop Van den Hende schetste een beeld van de multi-culturele stad die Rotterdam is, waarin de vijftien procent katholieken ook door het stadsbestuur beschouwd wordt als 'een interessante minderheid'. Met name het feit dat de Rooms-Katholieke Kerk niet etnisch of nationaal is georganiseerd, wordt opmerkelijk gevonden. Aan de Sint-Bavokerk op Rotterdam-Zuid, waar de Filipijnse gemeenschap is gevestigd, is ook een internationale gemeenschap verbonden van met name uit Afrika afkomstige priesters van de Congregatie van de Heilige Geest die pastoraal actief zijn in diverse kerken in Rotterdam. Het is een van de vele gevallen van wat wel 'omgekeerde missie' wordt genoemd: vanuit gebieden waar het christelijke geloof ooit vanuit Europa werd verspreid, komen nu missionarissen naar Europa om hier het kerkelijk leven verder te helpen.

Ik voelde mijzelf zaterdag te gast in de kerk van de toekomst. Ook wel een klein beetje in de kerk van het verleden: de Sint-Bavokerk is tussen 1958 en 1960 gebouwd en lijkt qua stijl en uitstaling erg op de kerken waar ik gelovig ben opgegroeid. De meesten daarvan zijn inmiddels weer afgebroken, maar de Sint-Bavo is sinds 2019 een rijksmonument. Een monument waar de

Filipino's tegelijkertijd hun eigen accent geven, waardoor meteen duidelijk wordt dat de toekomst van de kerk niet het voortzetten is van het verleden. De voorganger, een Filipijnse priester van begin dertig, die vooring in de afsluitende viering met een mengeling van ontspannenheid en ernst, afwisselend in het Filipijns, het Engels en het Nederlands, de pop-achtige liederen waarvan de devote teksten op een scherm werden geprojecteerd, de dansende kinderen, het met kant en bloemen versierde Mariabeeld, het heerlijke en met grote toewijding klaargemaakte en zorgvuldig uitgeserveerde eten – dat alles maakte het voor mij zonneklaar dat de kerk als de plaats waar God onder ons thuis is, volop in verbouwing is. Er worden delen van het huis gesloten en afgebroken, maar hoe pijnlijk dat ook is, er worden nieuwe delen geopend waar volop leven blijkt te zijn. Waar Nederlanders vaak een zekere verlegenheid uitstralen als het om geloof gaat, getuigen de Filipino's er op een vanzelfsprekende manier van dat het geloof hun vreugde geeft.

Bisschop Van den Hende stak niet onder stoelen of banken dat samenleven en gemeenschap vormen met verschillende culturen ook zijn lastige kanten heeft. Niet alleen in de stad, maar ook in de kerk tieren de vooroordelen hevig, maakt onbekend onbemind en is de animo om elkaar beter te leren kennen niet steeds even groot. Maar, zo maakte de bisschop tevens duidelijk, onze onderlinge verschillen zorgen er ook voor dat wij elkaar iets te bieden hebben. Dat geldt tussen autochtone gemeenschappen en het geldt tussen autochtone en allochtone gemeenschappen. Geloofsgemeenschappen die uit migranten bestaan, of uit tweede generatie nieuwkomers, leren ons de Nederlandse samenleving op een nieuwe manier kennen. Er blijken heel andere problemen te zijn dan witte Nederlanders doorgaans kunnen bedenken en er blijken ook praktische oplossingen mogelijk waar wij niet spontaan op komen. De bisschop zei het niet met zoveel woorden, maar het zal chaotischer en rommeliger worden in de Katholieke Kerk van Nederland. Ik beschouw de uitspraak van paus Franciscus dat het soms goed is 'een zootje' aan te richten, als zeer bevrijdend. Onze Nederlandse regelzucht zit ons wat mij betreft geregeld in de weg.

In mijn boek *Waar blijft de kerk* schreef ik in 2015 dat er geen weg is naar kerkzijn, maar dat kerkzijn de weg is. Wij bouwen steeds weer de kerk op en geven haar vorm door te verlangen en te hopen, te vieren en te danken, te spreken en te handelen. Dat is nooit anders geweest. Deze boodschap gaven de aanwezigen zaterdag ook spontaan aan elkaar terug. Ga er niet van uit dat het ideaal is dat alles blijft zoals het nu is. Maak geen plan om samen kerk te zijn, wees samen kerk. Concreet. Zoek naar concrete stappen om wat je verlangt en hoopt iets dichterbij de realiteit te brengen en besef dat er altijd meer mogelijk is dan je denkt. Vertrouw op God en laat je leiden door de weg die Hij wijst, probeer niet zelf je weg te bedenken of aan te leggen. Geloof dat het gemodder van ons de weg is naar de toekomst. God vergeeft ons het geklungel wel, 'want Hij weet waarvan wij gemaakt zijn, Hij vergeet niet dat wij uit stof zijn gevormd' (vgl. Psalm 103,14). De vraag is uiteindelijk of wij in staat zijn te ontvangen wat ons gegeven wordt.

Erik Borgman, lekendominicaan
voorzitter van de programmaraad van het Huis van Dominicus in Utrecht

Voor de achtergronden voor het project *Space for Grace*, kijk hier: spaceforgrace.nl/.

Informatie over het project van de Filipijnse gemeenschap is hier te vinden: spaceforgrace.nl/2024/02/12/filipijnse-geloofsgemeenschap/. Voor een filmpje over de Filipijnse gemeenschap, zie ook hier: www.youtube.com/watch?v=pQ3NH81MXD8&t=16s.

De Engelstalige website van de Filipino Catholic Community of Rotterdam is hier te vinden: www.fccr.nl/.

Informatie over de gemeenschap van Spiritijnen – leden van de Congregatie van de Heilige Geest – in Rotterdam is hier te vinden: missie-geest.nl/nederlandse-provincie/communities/rotterdam/.